בעזהשי"ת

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם זה יתנו וגו' מחצית השקל תרומה לה' (יב-יג)

לכאורה יש להבין מהו ענין נתינת מחצית השקל.

ובמדרש (תנחומא ט) **נתקשה משה במחצית השקל והראה לו הקב"ה כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל ואמר לו כזה יתנו, וצ"ע במה נתקשה ומהו הרמז במטבע של אש.**

ולבאר הענין אפשר להקדים מה דאיתא **בייטב לב** (פ' יתרו) ששמע מזקינו מרן בעל **הישמח משה** זללה"ה, כי יש ב' אופנים איך לעבוד את ה', האחד שעובד לשם כבוד מלכותו מאהבת ה', והשני בשביל קבלת שכר שמקבל מאתו יתברך בשביל קיום המצוות, ומבאר שהחילוק ביניהם הוא, כי העובד הקב"ה מאהבה לשם שמים, אזי הוא מושגח תמיד ע"י השי"ת בכבודו ובעצמו, משא"כ מי שעובד רק מחמת שכר ועונש, הרי הוא עובד ה' מחמת אמצעי, על כן גם הוא מושגח מאתו יתברך ע"י סיבה אמצעית, והוא ע"י מלאך ה', ובזה פירוש הכתוב, **חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם טעמו וראו כי טוב ה' וגו'** (תהלים לד ח), **חונה מלאך ה' סביב ליראיו**, כי העובד מחמת יראה הרי הוא מושגח ע"י מלאך ה', אבל **טעמו וראו כי טוב ה'**, היינו העובד אותו מחמת אהבתו, עליו נאמר, **אשרי הגבר יחסה בו**, כי מושגח הוא ע"י הקב"ה בעצמו בלי שום ממוצע בינו לבין קונו, עכדה"ק.

ולדעתי נראה להוסיף קצת על דבריו הקדושים, דלכאורה יש לעיין מהו הנפק"מ אם מושגח ע"י הקב"ה או ע"י מלאך ה', ואפשר לומר דנקטינן (קידושין מ.) **מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה**, והנה גבי הקב"ה דיודע מחשבות אפ"ל דמצרפה למעשה, משא"כ מלאך ה' דאיהו אינו יודע מחשבות אדם, אי אפשר לו לצרפה למעשה, וי"ל כי זהו החילוק בין הני תרי עבודות, כי מי שעובד ה' מאהבתו וחשקתו אצלו יתברך ומושגח ע"י הקב"ה בלי ממוצע כלל, שפיר אפשר לצרף מחשבותיו למעשה בפועל, משא"כ מי שאינה עובד ה' אלא מחמת השכר ויראת העונש, וממילא מושגח ע"י ממוצע ואיהו לא ידע מחשבותיו, אין אומרים גבי' כלל דמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה.

והנה מצינו (עירובין יג:) דב' שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה אי טוב לו לאדם שנברא או טוב לו לאדם שלא נברא, **ונמנו וגמרו דטוב שלא נברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו**, וידועין דברי **המהרש"א** (מכות כג) דפי' 'נמנו' וגמרו דמונין את המצוות, ונמצא דיש יותר מצוות לא תעשה ממצוות עשה, ולפי"ז יותר שכיח לעבור על ציווי ה' מלקיים מצוותיו ולכן טוב שלא נברא משנברא, עכ"ד. ומעתה תקשה אי טוב שלא נברא, א"כ אמאי נברא האדם, דמעליון לא תצא הרעות, ותירץ **הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג** זללה"ה (הובא בהקדמת הספר נזיר ה') עפ"י הנ"ל, דמחשבה טובה הקב"ה מצרף למעשה ומחשבה רעה אין הקב"ה מצרף למעשה, ונמצא דבכל מצוה שקיים בפועל יש בו ג"כ חלק המחשבה וכאילו קיים ב' מצוות בפועל, ושפיר יש טיבותא בבריאות האדם, אולם זה דווקא במי שעובד ה' מאהבה, דאז מחשבותיו נחשבים כמעשה, כמו שביארנו לעיל, וטוב שנברא, משא"כ העובד מיראה לא שייך גבי' מחשבה כמעשה ועדיין טוב שלא נברא.

ובזה נראה לבאר דברי המדרש, **נתקשה משה במחצית השקל**, דהוה קשה לי' מהו הענין ליתן דווקא מחצית ולא שקל שלם, והראה לו הקב"ה מטבע של אש, דאש רומז על האהבה מלשון הפסוק (שיה"ש ח ז) מים רבים לא יכלו לכבות את האהבה, וזהו **שהראה לו הקב"ה מטבע של אש**, להראות כי מחצית השקל בא לרמז כי האדם צריך לעשות המצוות באש האהבה, ולולי זה שעושה המצוה רק בפועל בלי אהבה, אזי אין לו אלא מחצה, אבל בעושה המצוה באש האהבה עי"ז יש לו גם מחצית השנית, וזהו מטבע של אש.

ואמינא לפרש בזה הפסוק **כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיה"ם**, דפקידה הוא לשון חסרון כדכתיב (במדבר לא מט) ולא נפקד ממנו איש, והיינו בזמן שיש חסרון בעבודתם, שאינם עובדים לשם שמים רק מחמת יראה, יש לישא את ראשם ולתקן זה ע"י, ונתנו איש כופר נפשו 'לה', לעבוד לשם ה', היינו מאהבתו יתברך שמו, ועי"ז ולא יהי' בהם נגף וגו', דאז טוב להם שנברא כנ"ל.

ואפשר לפרש בזה טענת המן על ישראל דכתיב (אסתר ג ח) **ואת דתי המלך אינם עושים וגו'**, שאינם עושים עבודתם בשלימות מחמת אהבה, וממילא ולמלך אין שוה להניחם, דטוב להם שלא נברא.

והרביעי בקודש נראה לי לפרש בזה הגמרא (מגילה יג:), **גלוי וידוע לפני מי שאמר 'והי' העולם' שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו**, כי יש לדייק על מה דנקט הכא לשון ד'והי' העולם', ויש לומר כי בא לדייק ולומר, מי שאמר והי' העולם, ולכאורה קשה הרי טוב שלא נברא ולמה ברא אלקים את האדם, לזה אמר **הקדים שקליהם לשקליו**, כוונתו כי מצות מחצית השקל רמיזא בי' הענין של מחשבה כמעשה, ושפיר נפיק טיבותא בבריאות האדם והוה טוב שנברא, ולפי"ז נמצא כי נם דפורים בא ע"י מצות מחצית השקל דרמיזא בי' הענין הנ"ל, שע"י שעובדים בוראינו מתוך אהבה מחשבותינו נחשבים כמעשה, וזהו מש"א (שבת פח ע"א) **הדר קבלוה בימי אחשורוש**, ופירש"י, **מאהבת הנס**, כי אחר שראו גודל כוחו וזכותו של עבודה מאהבה לשם שמים, אשר ע"ז זכו להנס הגדול, לכן הדר קבלוה לעבדו מאהבת ה' יתברך.

❖ ❖ ❖

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקוד אותם.

הנה בגמרא (ברכות לד ע"ב) מספר, מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל ר' יוחנן בן זכאי וחלה בנו של ריב"ז, אמר לו חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה, הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים וחיה וכו', אמרה לו אשתו וכי חנינא גדול ממך, אמר לה לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה כשר לפני המלך.

והנה מרן רבינו הגה"ק זי"ע **בדברי יואל** מבאר הענין, כי העבד יכול להשפיל עצמו ולבוא להתחנן ולבכות בדמעות לפני המלך, משא"כ השר צריך להתנהג בנמוסי כבוד כראוי לשרי המלך, לכן אינו יכול לפעול כמו העבד.

ובזה יש לפרש מקראי קודש, **כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיה"ם**, כי פקידה הוא מלשון חסר כנ"ל, והכוונה כי איכא מעלה ונשיאת ראש למי שחסר לו והוא רק במדריגת עבד, **ונתנו איש כופר נפשו לה'**, שעי"ז יכול לכפר לפני ה', **בפקוד אותם**, גם באופן מדריגה קטנה, לבוא אל המלך אשר לא כדת, ולהתחנן לפני המלך בדמעות, כמדריגת עבד. והבן.

ברכת מזל טוב

לנכדי היקר יניק וחכים מו"מ בתורה ויר"ש הבחור החשוב

כמר שמעון בערקאוויטש ני"ז

לרגל ביאתו לעול התורה והמצוות למזל טוב בשעטומ"צ

והברכה אחת להוריו בנינו החשובים

חתני היקר מו"ה יחזקאל דוד הי"ו וזו' בתי היקרה מרת גיטל לאה תחי'

לרגל עת שמחתם למזל טוב בשעטומ"צ

וגם לרבות שמחת כתיבת וחגיגת הכנסת ספר תורה בשב"ק הבעל"ט

יה"ר שיזכו לראות רב נחת דקדושה מכיוצ"ח ויזכו לכל הברכות האמירות בתורה